

משנה כתובות ד'

(ז) לא כתב לה כתבה, בתולה גובה מאתים, ולאמנה מנה, מפני שהוא תנאי בית דין. כתב לה, שדה שנה מנה תחת מאתים זוז, ולא¹ כתב לה, כל נכסים דאית לי אחראין לכתבתיה, חיב, שהוא תנאי בית דין.

משנה כתובות ה' א

... רבי יהודה אומר, אם רצה, כותב לבתולה שטר של מאתים, והיא כותבת, התקבלתי ממך מנה, ולאמנה, מנה, והיא כותבת, התקבלתי ממך חמשים זוז. רבי מאיר אומר, כל הפוחת לבתולה ממאתים ולאמנה ממנה, הרי זו בעילת זנות.

תוספתא כתובות ד'

(ז) נושא אדם אשה על מנת שלא לזון, על מנת שלא לפרנס, ולא עוד אלא שפוסק עמה שתהא זנתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה. מעשה ביהושע בנו של ר' עקיבא שנשא אשה ופסק עמה על מנת שתהא זנתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה, היו שני בצרות, עמדו וחלקו, התחילה קובלת עליו לחכמים, וכשבא לבית דין אמר להם היא נאמנת עלי יתר מכל אדם, אמרו להם ודייך כך התנה עמי, אמרו לה חכמים אין כלום אחר הקיצה.

גמרא כתובות נ"א.

גמ':

מני רבי מאיר היא דאמר כל הפוחת לבתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי זו בעילת זנות. דאי רבי יהודה האמר רצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי ממך מנה ולאמנה מנה והיא כותבת התקבלתי ממך חמשים זוז. אימא סיפא כתב לה שדה שנה מנה תחת מאתים זוז ולא כתב לה כל נכסים דאית לי אחראין לכתובתיך חייב שהוא תנאי בית דין אתאן לר"י דאמר אחריות טעות סופר הוא. דאי רבי מאיר האמר אחריות לאו טעות סופר הוא דתנן מצא שטרי חוב אם (נא, ב) יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר שבית דין נפרעין מהן. אין בהן אחריות נכסים יחזיר שאין בית דין נפרעין מהן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה לא יחזיר שבית דין נפרעין מהן. רישא ר"מ וסיפא ר' יהודה וכי תימא כולה ר' מאיר היא ושאי ליה לר"מ בין כתובה לשטרי ומי שאני ליה. והתניא חמשה גובין מן המחוררין ואלו הן פירות ושבח פירות והמקבל עליו לזון את בן אשתו ובת אשתו וגט חוב שאין בו אחריות וכתובת אשה שאין בה אחריות. מאן שמעת ליה דאמר אחריות לאו טעות סופר הוא רבי מאיר וקתני כתובת אשה. איבעית אימא ר' מאיר ואיבעית אימא ר' יהודה איבעית אימא ר' יהודה התם כתבה ליה התקבלתי הכא לא כתבה ליה התקבלתי. איבעית אימא ר' מאיר מאי חייב דקתני מן המחוררין.

¹ האם לגרוס עם וי"ו? ראה בסוף הקובץ את הממצא מדק"ס השלם

ירושלמי כתובות ד ז

ד, ז הל' ט'. "לא כתב לה כתובה" כול'. מתניתא דר' מאיר. דר' מאיר אמ'. "כל הפוחת לכתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי זו בעילת זנות" (כתובות ה, א). למי נצרכה. לר' מאיר. אע"ג דר' מאיר 30 או'. שטר שאין בו אחריות נכסין אינו גובה. מודה הוא הכא שהוא גובה.

ירושלמי כתובות ה א

ומשכנס. לא בעל וגירשה והחזירה היא כתחילה היא בסוף. ואי־זו 25 היא אשה ואי־זו היא פילגש. ר' מאיר או'. אשה יש לה כתובתה [פילגש אין לה כתובה]. ר' יודה או'. אחת זו ואחת זו ((אין) [נ'ל]. [יש]) [יש] לה כתובה. אשה יש לה כתובה ותנאי כתובה. פילגש יש לה כתובה ואין לה תניי כתובה. ר' יודה בשם רב. [זו] דברי ר' מאיר ור' יהודה. אבל דברי חכמי. נושא אדם אשה ומתנה עמה על 30 מנת שלא לזונה ולפרנסה. ולא עוד אלא שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה. [מעשה בר' י(ה) ושע בנו של ר' עקיבא שנשא אשה והתנה על מנת שלא לזון ושלא לפרנס. ולא עוד אלא שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה]. וכיון שבאו שני רעבון וחלקו הנכ(נסים)[סים] ביניהן {ביניהן} התחילה קובלת עליו לחכמי יש'. אמ' להן. היא 35 נאמנת עלי יותר מן הכל. אמ' להן. בודאי כך התנית עמו. >>. אין אחר קנייין כלום.

גמרא כתובות נ"ו.

טעמא דכתבה ליה אבל על פה לא אמאי דבר שבממון הוא ושמעינן ליה לר' יהודה דאמר דבר שבממון תנאו קיים. דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים. קסבר רבי יהודה כתובה דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. הרי פירות דרבנן ולא עבדו להו רבנן חיזוק דתנן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירות פירותיהן עד עולם וקיימא לן מאי כותב אומר. אמר אביי לכל יש כתובה ולא לכל יש פירות מילתא דשכיחא עבדו בה רבנן חיזוק מילתא דלא שכיחא לא עבדו בה רבנן חיזוק. ... ר' מאיר אומר כל הפוחת וכו'. כל הפוחת אפי' בתנאה אלמא קסבר תנאו בטל ואית לה וכוין דאמר לה לית לך לא מנה לא סמכא דעתה והויא לה בעילתו בעילת זנות. והא שמעינן ליה לרבי מאיר דאמר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים קסבר ר' מאיר כתובה דאורייתא. תניא רבי מאיר אומר כל הפוחת לכתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי זו בעילת זנות רבי יוסי אומר רשאי

רבי יהודה אומר רצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת לו התקבלתי ממך מנה ולאמנה מנה והיא כותבת לו התקבלתי ממך חמשים זוז...

אחתיה דרמי בר חמא הות נסיבא לרב אויא אירכס כתובתה אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו הכי אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' מאיר.

אבל חכמים אומרים משהא אדם את אשתו שתים ושלש שנים בלא כתובה אמר ליה אביי והא אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו אי הכי זיל כתוב לה.

רמב"ם אישות י'

(ז) וצריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה, ואחר כך יהיה מותר באשתו. והחתן נותן שכר הסופר. וכמה הוא כותב לה, אם היתה בתולה, אין פחות ממאתים דינר, ואם בעולה, אין פחות ממאה דינר, וזה הוא הנקרא עיקר כתובה, ואם רצה להוסיף לה אפילו ככר זהב, מוסיף. ודין התוספת ודין העיקר אחד הוא לרוב הדברים. לפיכך כל מקום שנאמר בו כתובה סתם, הוא העיקר והתוספת כאחד. וחכמים הם שתיקנו כתובה לאשה, כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה:

(ט) אין פוחתין לבתולה ממאתים ולבעולה ממאה, וכל הפוחת בעילתו בעילת זנות. אחד הכותב את הכתובה בשטר, ואחד שהעידו עליו עדים וקנו ממנו שהוא חייב לה מאה או מאתים, הרי זה מותר. וכן, אם נתן לה מיטלטלין כנגד כתובתה, הרי זה מותר לבעול עד שיהיה להם פנאי לכתוב:

(י) הכונס את האשה ולא כתב לה כתובה, או שכתב ואבד שטר הכתובה, או שמחלה כתובתה לבעלה, או שמכרה לו כתובתה, חוזר וכותב לה כתובה עיקר אם רצה לקיימה, לפי שאסור לו לאדם לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה:

רמב"ם אישות י"ב

(ה) כל הדברים האלו, אף על פי שלא נכתבו בשטר כתובה, ואפילו לא כתבו כתובה עדיין, אלא נשא סתם, כיון שנשא זכה הבעל בארבעה דברים שלו, וזכת האשה בעשרת הדברים שלה, ואין צריך לפרש:

(ו) התנה הבעל שלא יתחייב באחד מן הדברים שהוא חייב בהן, או שהתנת האשה שלא יזכה הבעל באחד מן הדברים שהוא זוכה בהן, התנאי קיים, חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהן, וכל המתנה עליהן תנאו בטל, ואלו הן, עונתה, ועיקר כתובתה, וירושתה:

(ז) כיצד, התנה עם האשה שאין לה עליו עונה, תנאו בטל, וחייב בעונתה, שהרי התנה על מה שכתוב בתורה, ואינו תנאי ממון.

(ח) התנה עמה לפחות מעיקר כתובתה, או שכתב לה מאתים או מאה עיקר כתובה, וכתבה לו שנתקבלה מהם כך וכך, והיא לא נתקבלה, תנאו בטל, שכל הפוחת לבתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי זו בעילת זנות:

(ט) התנת עמו אחר שנשאה שלא יירשנה, תנאו בטל. ואף על פי שירושת הבעל מדברי סופרים, עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה, וכל תנאי שבירושה בטל אף על פי שהוא ממון, שנאמר בה "לחוקת משפט" (במדבר כ"ז:א):

ובשאר הדברים תנאו קיים, כגון שהתנה עמה שאין לה שאר וכסות על מנת שלא יאכל פירות נכסיה, וכל כיוצא בזה, תנאו קיים:

שיטה מקובצת כתובות נ"א.

מתניתין לא כתב לה כתובה וכו'. ואע"פ שמנהג המקום לכתוב כתוב' הוא והוא לא כתב כמי שכתב דמי ולא מבעיא בשלא כתב אלא אפי' התנה עמה בפירוש שלא יתן לה כתובה אין התנאי כלום ויש לה כתובה. תלמידי ה"ר יונה ז"ל:

ריטב"א כתובות נ"א.

מתניתין לא כתב לה כתובה וכו' כתב לה שדה שוה מנה תחת מאתיים ולא כל לה כל נכסי אחראין לכתובתה חייב פי' חייב במאתיים חיוב גמור ואפי' מנכסים משועבדים מפני שהוא תנאי ב"ד ומיירי כגון דכתב לה שדה

בעד כתובתה דאמר לה יהיבנא לך מוהר בתולייכי שדה פלוני והא קמ"ל דאף ע"ג בעלמא אין אונאה לקרקעות
הכא אינו נשום אלא במנה בשוי' וכאלו לא כתב לה אלא מנה דמי וחייב להשלים אבל אי כתב מאתיים ויחד לה
קרקע שוה מנה באפותיקי מפורש שאינו חייב להשלים שכבר נתחייב מאתיים ...

גמרא מתני' מני וכו'
פי' רש"י ז"ל דמתניתין לא כתב לה כתובה היינו לפי שמחלה לו בפ"י כלומר שהתנה עמה שלא תהא לה כתובה
כלל או שלא תהא לה כתובה שלימה והיינו כר"מ דאמר כל הפוחת לבתולה ממאתיים ולא למנה ממנה הרי זו
בעילת זנות ואמרינן לקמן בדוכתא כל הפוחת ואפילו בתנאי למימרא שאין פחיתתו כלום ותנאי בטל דאי ר"י
האמר רצה כותב לבתולה מאתיים והיא כותבת לו התקבלתי ממך וכו' ואסיקנא דאפילו תימא ר' יודא התם
כתבה לו התקבלתי כלומר דמתני' דקתני לא כתב לה לא שהתנה עמה כן ומחלה לו דא"כ ודאי תנאו קיים אלא
מתני' שנכנסה סתם לחופה שיכולה לומר לא מחלתי אלא שסמכתי על תנאי ב"ד זה שיטת רש"י ז"ל.
ונראה עוד מדבריו ז"ל דלר"מ כשם שאם כונסה בפחות ממאתיים תנאי בטל כך אם כונסה במאתיים ומחלה
אח"כ אין מחילתה מחילה וכן כתב שאין יכולה למחול תחתיו
וזו אינו נכון שאין תנאי ב"ד אלא שיכנסוה במאתיים אבל אם מחלה אח"כ מחילה כפרעון הוא ומחילתה
מחילה אלא שלדברי רבי מאיר בעילתו בעילת זנות משום דלא [*] צ"ל סמכה דעת' דאי לא כולה כו' עד אם יש
לה מזונות דלא כר"מ והא ליתא דהא קי"ל כר"מ כדאיתא בפ"ק כו' כצ"ל וכו' בשמ"ק (המו"ל) סמכה עליה
כולה סוגיין דלקמן דמיירי בדין מוחלת כתובתה לבעלה אם לא מזונות דלא כר"מ בפרק אף על פי
והא דקתני רבי יודא אומר רצה כותב לה וכו' ופליג עליה ר"מ התם מפני שמוחלת לו בתחלת הנשואין וע"מ כן
נשאת שכותב לה שובר לאלתר שאין כתובתה אלא לפוחת בעלמא וכאלו כונסה בפחות ממאתיים אבל כל
שכנסה בכתובה שלימה שלא בתנאי בפחות ממאתיים ואח"כ מחלה לו דכ"ע מחילתה מחילה אלא שאסור
להשהות בלא כתובה לדעת של ר"מ
והשתא אתי שפיר סוגיין דאמר מתני' מני ר"מ היא פי' דמתני' משמע שלא כתב לה כתובה מפני שהתנה כן
עמה או שלא כתב לה או שכתב לה ומחלה לו מחילה לאלתר לפי שכנסה בתנאי שימחול לו מיד ואתי דלא
כר"מ דאמר כל הפוחת דאי ר' יהודא היא הא אמר רוצה כותב וקס"ד דה"ה דר' יהודא אם כנסה בהדיא בפחות
ממאתיים שתנאי קיים אלא שלכתחלה ראויה לו לכתוב מאתיים מפני הרואים והיא כותבת לו התקבלתי ממך
ומהדרין אפילו תימא שלא אמר ר' יהודא אלא הכא דכנסה במאתיים וכתב לו שובר דחשבי' לה כאלו מחלה לו
לאחר זמן מדעתה אבל מתני' שלא כתב לה כתובה שלימה אפילו ר' יהודא מודה שתנאי בטל,
וא"ת ולכולהו פירושים מהכא שמעינן לר"מ דס"ל דתנאי בטל אדרבה מדקתני שבעילתו בעילת זנות מכלל
דתנאי קיים ולית לה

תרצו בתוספות דדייק לה מדקתני כל בתולה שאין לה מאתי' ואלמנה שאין לה מנה הרי זו בעילת זנות וקתני
כל הפוחת לבתולה דהיינו שבקש לפחות ואפילו לא פחת דודאי תנאי בטל וחייב לה אפ"ה בעילתו בעילת זנות
משום דלא סמכה דעתה כסבורה אדעתא לגרשה ולפיכך נתכוון לפחות כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציא.
אתאן לר' יהודא דאמר אחריות טעות סופר הוא.
וא"ת אדרבא כיון דקתני מפני שהיא תנאי ב"ד מכלל שזה הוא המחייב דאחריות טעות סופר
וי"ל משום דס"ד דגבי כתובה הקלו שיהא צריך אחריות מפורש לכך אמר שזה אינו אדרבה כתובה תנאי ב"ד
הוא ואף על פי שלא כתב כמי שכתב דמי ועדיפא מחוב דאמרינן ביה אחריות טעות סופר הוא
א"נ דכי קתני שהוא תנאי ב"ד לאו למימרא משום אחריות דנקט אלא לומר שחייב לתת לה מאתיים אף על פי
שאינו שוה אלא מנה מפני שכתובה תנאי ב"ד:

דקדוקי סופרים

לה שדה | ר"א חסר²⁰, ל לה. | שוה | ק פ פ"ב ב ג' שוה. | זון | פ חסר²¹. | ולא | ז ק פ"ב בן לא.
[ג' נוסף אח"כ וי*²¹]. | נכסים | ר"א ת ל ט נ ג' נכסין, פ"ב הנכסים, פ ניכסין²². | 16 דאית לי | ז דאיתין

תוספתא כפשוטה כתובות ד'

(ז) 23-24. נושא אדם אשה על מנת שלא לזון וכו'.

כל הברייתא בשם התוספתא בס' יחוסי תנאים ואמוראים כת"י, ערך יהושע איש עוזא. ובירושלמי פ"ה ה"ב, כ"ט ע"ד: ר' יודה בשם רב זו דברי ר' מאיר ור' יהודה, אבל דברי חכמים נושא אדם ומתנה עמה על מנת וכו', כל הברייתא שלפנינו. ופירשו המפרשים (עיין בשדה יהושע ופ"מ) שדברי רב יהודה בשם רב עונים על משנתנו (פ"ה מ"א), על מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה באשה שכותבת התקבלתי חלק מעיקר כתובתה, עיי"ש. וכבר העירתי בפירושי לה' הירושלמי להר"מ. עמ' נ"ד. אות ש'. שהגאונים לא פירשו כן. ולדעתם דברי רב עונים על המחלוקת של ר' מאיר ור' יהודה בפילגש שזכרה בירושלמי לפני דברי רב יהודה בשם רב שם, עיין מש"ש. ודברי הירושלמי הובאו במגילת סתרים לרבינו נסים, והוסיף שם: ועיקר ברייתא זו בתוספתא כתובות [פרק] יפה כח האב מכח הבעל. והירושלמי הובא גם אצל רב האיי גאון, ואף הוא פירש כפירוש הנ"ל, עיין מה שהביא רב"מ לוי באוה"ג לראש השנה, עמ' 90, בהערה, מכ"ן תוספות על התורה סוף פרש' וירא. ולפי פירוש הגאונים הנ"ל כוונת התוספתא כאן ללמד. שאעפ"י שאמרנו שתנאי כתובה קיימין אע"פ שלא כתב לה בכתובתה, אבל אם וויתרה עליהם במפורש דבריה קיימים, ובדבר שבממון אפילו אם מתנה על מה שכתוב בתורה דבריו קיימים. כר' יהודה בברייתא שבבבלי נ"ו א' ומקבילות, ועיין ירושלמי קידושין פ"א ה"ב, נ"ט ע"ג. ועיין בירושלמי כאן פ"ה ה"ח, ל' סע"א ואילך, שם סה"י, ל' ע"ב ומקבילות. ועיין ירושלמי פי"א רה"ב, ל"ד ע"ב, נדרים פ"י ה"ה, מ"ב ע"א...

26-27. היו שני בצרות, עמדו וחלקו, התחילה קובלת עליו לחכמים וכו'. וכע"ז גם בס' יחוסי תו"א כת"י וס' יוחסין הנ"ל. ובירושלמי הנ"ל: וכיון שבאו שני רעבון וחלקו (במגילת סתרים: עמדו וחילקו) הנכסים ביניהן התחילה קובלת וכו'. וכנראה שהתנאי שביניהן היה שתפרנס אותו, והיא כיוונה להכנסה ממעשה ידיה ומהכנסת נכסיה שהיא היתה מפקחת עליהם. אבל בשני רעבון לא הספיקה ההכנסה. וחילקו את הנכסים כדי למכור חלק מהם לפרנסה. ולפיכך התחילה לקבול עליו לחכמים בטענה שלא כיוונה לחסל את נכסיה למזונות. 28-29. אמרו לה חכמים אין כלום אחר הקיצה. וכ"ה בד ובקג"נ. וכן בכי"ע: הקיצה. וכ"ה בס' יחוסי תנאים ואמוראים הנ"ל ("הקצה"). וביוחסין השלם נשמטו המלים "אחר הקיצה" בטעות. ובירושלמי הנ"ל: אין אחר קניין כלום. אבל במגילת סתרים הנ"ל לנכון: אמרו חכמים אין אחר קצה כלום. וכן להלן ב"מ פ"ג הכ"א: אבל אם קצץ עמו, אין כלום אחר הקצה. וקצצה, קצה, הוא דבור תכני, ופירושו חוזה, תנאים, pactum, עיין במלון של ברוקלמן ללשון סורית, עמ' 686, ערך קצצה א'. ואף "קיצתן" שלהלן ב"מ פי"א הכ"ג ומקבילות פירושו התנאים שלהם.

הלכות הירושלמי עמ' נד

ש בירושלמי: ר' יודה בשם רב זו דברי ר' מאיר ור' יהודה, אבל דברי חכמים נושא אדם אשה וכו'. ופירשו המפרשים (עיון שדה יהושע ופ"מ. ובק"ע לא פרש כלום) שדברי רב יהודה בשם רב מוסבים על משנתו, אבל נראה שהגאונים לא פרשו כן. שכן מיבא הירושלמי שלנו במגילת סתרים לרבינו נסים (סה"י לכבוד ברלינר צד 46, תרביץ שי"א צד 250 סי' קע"ה) וז"ל: איש שנשא אשה והתנה עליה שתעמוד במזונותיה היחול הנאי זה וכו', וכך אמרו בתלמוד ארץ ישראל בכתובות בפרק אעפ"י שאמרו, אי זו היא אשה ואי זו היא פלגש ר' אומר אשה יש לה כתובה, פלגש אין לה כתובה ר' מאיר אומר אחת זו ואחת זו יש להן כתובה, אלא אשה יש לה כתובה ויש לה הנאי

כתובה, פלגש יש לה כתובה ואין לה הנאי כתובה. ר' יהודה בשם רב אמר זו דברי ר' מאיר ור' יהודה אבל חכמים אומרים נושא הוא אדם אשה וכו'. ומדברי רבינו נסים יוצא ברור שהוא פרש שדברי רב יהודה בשם רב מוסבים על המחלוקת של ר"מ ור"י בפלגש, כלומר, דיוקא ר"מ ור"י חולקים באשה שאין לה הנאי כתובה אם דינה כפלגש, אבל לדברי חכמים יכולה להתנות על מזונות וכסות, ולא עוד אלא שהוא יכול להתנות אתה שהיא תזון ותפרנס אותו. ולפיכך התחיל ר"ן להעתיק ממחלוקת ר"מ ור"י, אבל לפי פירוש המפרשים, אין מחלוקת זו ענין כלל ל"דברי חכמים" שמזכיר רב יהודה בשם רב כאן. וגם מדברי רב יהודה בשם רב בבבלי סנהדרין כ"א א' משמע ששנה ברייתא זו שבירושלמי כאן, ופסק כחכמים שאין חסרון הנאי כתובה עושה את האשה פלגש, וכפירוש רבינו נסים. אבל רבינו פסק בפ"ד מה' מלכים ה"ד כבבלי סנהדרין הנ"ל (ועיון בשו"ת הרדב"ז ח"ד סי' רכ"ה) ולפיכך השמטתי כאן את הברייתא. ומכיוון שדרכו של רבינו להביא בהלכות הירושלמי שלו את הפסקאות שבמגילת סתרים שאינן סותרות לבבלי, הרי קרוב בעיני שהביא פיסקא זו בהלכות הירושלמי שלו. ועיון פ"ב מה' אישות ה"ו-ט'. ואעפ"י שברייתא זו נמצאת גם בחוספתא כאן (פ"ד), אבל "דברי חכמים" שבירושלמי הוא פסק הלכה, כרגיל בירושלמי.

(אמרין) אפילו בוגרת. א[מ]ר[ן]!
! ידי בתו לא אשה על ידי בתה
היא קטנה. כל שכן אחר! כל
אדם אשה ומתנה עמה על מנת
א' שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו
של ר' עקיבא שנשא אשה והתנה
לא עוד אלא שתהא זונתו ומפרנסתו
ני רעבון וחלקו הנכסים ביניהן
וראל. אמר להן היא נאמנת עלי
אי כך התנית עמו. אמרו חכמים
: שנים עשר חדש לפני הראשון
: כבר המתנית. יכולה היא לומר
ד' אמר ר' ירמיה תני תמן
: משל בעלה. עמד יבמה בדין
שברח דמי". והלך לו למדינת

רמב"ן כתובות נ"א.

הא דמקשי' מני ר' מאיר היא דאמר כל הפוחת פ' רש"י ז"ל דקא סלקא דעתך גובה דקתני מתניתין אפילו מחלה. וזה אינו במשמע. ולי נראה דקא סלקא דעתך שזה שנשאה בלא כתובה אין דינ(ב) לכופו אלא בפחות שבדין הכתובות, וכל כמה דאפשר דתשתרי ליה בהוא כתובה לא מפקינן מיניה טפי. ולהכי קאמר לר' יהודה נכוף אותו לכתוב או ליתן מאתים ותמחול לו מנה, דלא גרע נשאת בלא כתובה מן מוחלת, והיינו דמפרקינן בסוף התם כתבה ליה וכו', לומר דרבנן תקנו מאתים וכל הנשאת על דעת כן נשאת עד שתמחול קצתן לאחר כתיבה שלו, דלא מבטל תקנתא דרבנן.

אתאן לר' יהודה דאמר אחריות טעות סופר הוא

איכא למידק אם כן מאי מפני שהוא תנאי בית דין, דמשמע תנאה דכתובה.
ותו למה לי למתני כתב לה שדה שוה מנה, בין למאי דקא סלקא דעתך בין למאי דקאמר' השתא.
ואיכא מאן דפריק דאעיקר כתובה קאי תנאי בית דין, וה"ק אף על גב דכתב לה שדה שוה מנה, לא נתקבלה
כתובתה, דתנאי בית דין הוא שיהא לה מאתים ולא פחות ממאתים, ואפילו לר' יהודה עד שתמחול אותן, וכיון
דאיהו חייב לה מאתים כל נכסיו אחראין לה, דאחריות טעות סופר הוא. ואף על גב דגבי לוח ומלוה בעלמא אם
כתב לו לוח למלוה שדה שוה מנה סתם, גבי משאר נכסים באפותיקי סתם, התם היינו טעמא דאנן סהדי דלא
מחיל ליה, אבל הכא אפשר דבמנה נמי ניחא לה להנשא, ומשום הכי איצטרכא תנאי בית דין לומר דכתובה
מאתים הוא, והרי היא כאלו הלוחות לו מאתים.